

Işık Tüzüner'in günlükleri

Bu makale, Türk-Hollandalı sanatçı Işık Tüzüner'in 1975'ten itibaren tuttuğu yirmi bir günlük ve yapılan iki görüşme üzerinden, bir göçmen-sanatçı kimliğinin inşasını inceler. Tüzüner'in üç dilde (Türkçe, İngilizce, Hollandaca) tuttuğu günlükler, hem bireysel bir sanat pratiği hem de toplumsal bir bellek aracı olarak ele alınır. Gabriele Rippl'in teorik kategorileri –“arada kalmış göçmen” ile “kozmopolit gezgin”– Tüzüner'in yaşam deneyimini tam olarak karşılamamakta; Tüzüner, bu ikiliğin ötesinde, kimliğini “Amsterdamlı” olarak kurmaktadır.

Işık Tüzüner, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim eğitimi aldığı dönemde, aşkın ve özgürlüğün peşinden Amsterdam'a yerleşmiş; burada hem eğitimini sürdürmüş hem de resim, gravür ve seramik alanlarında üretimlerini devam ettirmiştir. Mezuniyet sonrası farklı sanat akademilerinde ders vermesinin yanı sıra üretimleri hem Hollanda ve hem de Türkiye'deki sergiler aracılığıyla görünürlük kazanmıştır. Bu ikili varoluş, sanatçının Amsterdam'da kurduğu yeni kimlik ile sanatsal üretimi arasındaki karşılıklı etkileşimi anlamak için vazgeçilmez bir bağlam sunar.

Günlüklerde Amsterdam yaşamının yanı sıra sanat, aşk ve özgürlük temaları öne çıkar. Tüzüner'in, İstanbul'daki yaşamını geride bırakıp Amsterdam'a taşınması bir tür “özgürleşme hikâyesi” olarak çınlar. O ne yalnızca “Türk” ne de “Hollandalı”dır; bu iki kimlik Amsterdam'ın özgürlük atmosferinde birbiri içine geçer. Günlüklerdeki baskın duygular minnettarlık, sevinç ve yaşama bağlılıktır. Özellikle Jordaen semtindeki yaşamı ve Amsterdam'ın sanat ortamı, kimliğinin merkezine yerleşir.

Tüzüner'in günlükleri, göçmenlik deneyimini bir “arada kalma” hâli olarak değil, iki kimliği uzlaştıran bir “yerelleşme” süreci olarak yansıtır. Onun için Amsterdam, yalnızca bir yaşam alanı değil, özgürlük ve aidiyetin simgesidir. Dolayısıyla Tüzüner'in kendini tanımlama biçimi, “kozmopolit gezgin”den çok, sanatı ve yaşamıyla kenti içselleştiren “Amsterdamlı”ya karşılık gelir.

Yazarlar: Burcu Özkan Hoeijmakers ve Laura van Hasselt